

ЗНАЧУЩІСТЬ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ НЕУСПІШНОСТІ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Лисянська Н.С.,
СумДПУ ім. А.С.Макаренка

На сьогоднішній день в світовій практиці відбувається розширення освітніх меж, відчувається потреба в кількості активних, мислячих, мотивованих людей. Як ми знаємо, фундамент майбутнього успіху закладається в дитинстві. Особливо на розвиток успішної людини впливає період навчання у початковій школі, оскільки саме в цей час перебудовується свідомість дитини, її емоційна сфера, формується почуття соціальної та психологічної компетенції (або замість компетенції формується почуття – неповноцінності). Зважаючи на те, що провідна діяльність молодшого шкільного віку – навчальна, учневі важливо відчувати себе компетентним у цій діяльності, адже якщо це не відбувається його особистісний розвиток спотворюється. Тому шкільна неуспішність (рання неуспішність) є гострою проблемою нашого часу, вона може стати джерелом широкого кола проблем і вплинути на розвиток дитини в цілому, вплинути на її майбутнє [1, 2]. Виходячи з цього, вважаємо, що особливо актуальним є вивчення проблеми неуспішності у сучасній початковій школі в ракурсі освіти ХХІ сторіччя, з метою невідкладної допомоги неуспішним учням.

Проблема шкільної неуспішності відображена в роботах М.А. Данилова, В.Оконя, О.О. Бударного, А.М. Гельмонта, І.В. Дубровіної, М.Р. Бітянової, Л.С. Славіної та інших.

Проаналізувавши психологічну літературу з проблеми неуспішності навчання, нами були виокремлені та уточнені в ході експериментального дослідження (проводилось в жовтні – листопаді 2007 р. на базі Сумської спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів №25) причини шкільної неуспішності в початковій школі. Серед них можна назвати такі: недостатній розвиток мислення; низький рівень навиків навчальної праці; значні прогалини в знаннях; негативне ставлення до навчання, недостатньо розвинена мотиваційна сфера; низький рівень розвитку довільності психічних процесів; слабка здоров'я, велика стомлюваність; індивідуальні особливості дитини; низький рівень розвитку вольових якостей, недисциплінованість; негативний вплив сім'ї, однолітків, недоліки шкільного навчання тощо [1, 3]. З цього переліку ми бачимо, що неуспішність може бути наслідком «внутрішніх» і «зовнішніх» причин, тобто особливостей розвитку самої дитини й негативних впливів

соціального середовища.

Особливо хочеться звернути увагу на те, що невстигаючі учні перебувають у несприятливій емоційній ситуації, про це свідчать наступні показники: у 47% неуспішних учнів спостерігається підвищений загальний шкільний страх та у 26,5% - високий загальний шкільний страх; у 40% - підвищений страх соціальних контактів з учителем, а у 27% - високий рівень тривожності за цим показником. 47% учнів мають занижену самооцінку. Невпевненість у собі, своїх здібностях посилюється страхом соціальних контактів з однолітками (20% мають високий рівень тривожності за цим показником), страхом перевірки знань (47% - високий рівень тривожності) та страхом самовираження (47% - високий рівень). Насторожує те, що невстигаючі учні, які мають високий рівень загального шкільного страху показали емоційну відчуженість від учителя. Це може бути пов'язано з тим, що учні відчувають певне незадоволення вчителя стосовно своїх оцінок, а також мають переживання через невідповідність своїх оцінок очікуванням дорослих, у тому числі й педагога. Так, високий страх не відповідати очікуванням оточуючих виявлено у 40% невстигаючих учнів, у 33% - підвищений рівень тривожності за цим показником.

Непокоїть те, що, складнощі в навчанні в початковій школі виникають через негативну емоційну ситуацію. Дитина, яка відчуває негативне емоційне переживання на початку навчання в більш старшому віці може перетворитись на закомплексовану людину, яка боїться проявити себе не лише в навчанні, а й в усіх інших сферах життя. Весь цей емоційний бруд буде руйнувати душу дитини, заважатиме становленню успішної, впевненої у собі особистості. Ще раз хочеться підкреслити, що психологам, педагогам, батькам слід особливу увагу звертати на розвиток дитини на даному віковому етапі.

Література

1. Забрамная С., Костенкова Ю. Неуспеваемость как она есть. – <http://psy.1september.ru/>
2. Психологические проблемы неуспеваемости школьников/Под ред. Н.А. Менчинской. - М., «Педагогика», 1971. - 272 стр. с илл.
3. Хорева Н.А. Причины школьной неуспеваемости. – <http://psy.1september.ru/>

Наук. кер. – Кузікова С.Б., к. психол. н., доц.